

1. Zadanie

Wykonanie inwentaryzacji dendrologicznej wraz z sanitarną gospodarką drzewostanem.

2. Cel opracowania

Celem opracowania jest:

1. Wykonanie i opracowanie dokumentacji inwentaryzacji dendrologicznej drzew i krzewów wraz z zaleceniami gospodarki drzewostanem na terenie zabytkowego zespołu Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku przy ul. Gliwickiej 33.

3. Inwentaryzacja dendrologiczna

Inwentaryzacją objęto wszystkie drzewa i duże krzewy rosnące na obszarze zespołu szpitalnego. Lokalizację drzew i krzewów w terenie wraz z numeracją, odpowiadającą treści zawartej w wykazie zinwentaryzowanych drzew, naniesiono na podkład geodezyjny w skali 1:500.

Wykaz drzew zawiera: numer, gatunek, obwód pnia mierzony zgodnie z ustawą z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916.), uwagi o stanie fitosanitarnym i technicznym roślin oraz wskazanie jakie zabiegi winny być wykonane w celu poprawy stanu fitosanitarnego i mechanicznego drzew lub krzewów.

Dokumentacja dendrologiczna zawiera propozycję gospodarki drzewostanem

Nazwy gatunkowe drzew podano wg „Dendrologia” W. Seneta i J. Dolatowski (PWN 2008)

4. Metodyka badań

- Ocenę wizualną przeprowadzono w oparciu o oględziny zewnętrznych symptomów.
- Pomiar obwodu pnia wykonano taśmą mierniczą Stanley (Świadectwo wzorcowania: U/17/W1-11720499.1)
- Pomiar wysokości drzewa wykonano wysokościomierzem Silva CM-1015-2025 A
- Inne pomiary wykonano taśmą mierniczą Spencer

Elementy oceny drzewa:

- ocena wizualna
- ocena ryzyka upadku drzewa
- zalecenia do dalszego postępowania z drzewem

Ocena wizualna

Ocena wizualna polega na oględzinach drzewa i ocenie widocznych symptomów oraz ich wpływu na żywotność i statykę drzewa. Wynikiem oceny jest m.in. określenie klasy ryzyka upadku wg klasyfikacji FRC (Faillure Risk Classification) stosowanej w metodzie VTA (Visual Tree Assessment). Drzewo kwalifikowane jest do jednej z 5 klas tendencji do upadku: A ryzyko nieznaczne, B niskie, C umiarkowane, CD wysokie, D bardzo wysokie.

Należy mieć na uwadze, że zupełnie bezpieczne drzewa nie istnieją i w wyjątkowych warunkach nawet zdrowe drzewa lub ich części mogą się przewrócić lub złamać.

Istotnym czynnikiem jest zmiana (zwłaszcza nagła) w otoczeniu drzewa, np.: prowadzone prace budowlane w pobliżu (szczególnie prace ziemne), zmiana poziomu gruntu, usunięcie innych drzew itp. Zmieniające się warunki w otoczeniu często są czynnikami stresowymi dla drzewa i mogą być powodem zwiększenia się ryzyka upadku drzewa. Również należy pamiętać, że drzewa są żyjącymi organizmami i ich stan oraz kondycja podlegają ciągłym procesom i zmianom, w związku z czym drzewa zlokalizowane w otoczeniu człowieka należy systematycznie monitorować.

Witalność

Witalność określa zdolność do życia i dalszego wzrostu drzewa w warunkach, w których się znajduje. W opracowaniu zastosowano metodę oceny witalności zwaną skalą Roloffa. Na podstawie obserwacji pędów w górnej części korony drzewo zostaje zaklasyfikowane do jednej z trzech faz:

- Faza 0 (faza eksploracji). Drzewo w fazie silnego przyrostu pędów na długość. Pędy wierzchołkowe oraz boczne dynamicznie przyrastają, wytwarzając głównie długopędy. Stan zdrowotny dobry.

- Faza 1 (faza degeneracji). Drzewo o lekko zahamowanym przyroście pędów, pędy boczne mocniej skrócone niż wierzchołkowe, gałęzie mają wrzecionowaty pokrój (tzw. lisi ogon), a między nimi pojawiają się wolne przestrzenie w koronie. Stan zdrowotny średni. W przypadku poprawy warunków drzewo jest w stanie zregenerować się i powrócić do fazy 0.

- Faza 2 (faza stagnacji). Drzewo o wyraźnie zahamowanym przyroście wszystkich pędów (występują głównie krótkopędy), zahamowany wzrost drzewa na wysokość, w stanie ulistnionym widać wyraźne luki i miejsca przerzedzone. Dominujące w strukturze korony uszkodzonego drzewa krótkopędy. Na obrzeżach korony powstają struktury pędzelkowate (tzw. ogony pudła). Stan zdrowotny słaby. Z uwagi na stopień uszkodzenia nie ma już możliwości powrotu do fazy 1.

- Faza 3 (faza rezygnacji). Drzewo obumierające, z zamierającymi fragmentami korony bez możliwości regeneracji i powrotu do fazy 2. Stan zdrowotny bardzo słaby.

5. Podsumowanie inwentaryzacji

Inwentaryzacja zawiera 851 numerów, w tym drzewa jedno i wielopniowe oraz skupiny drzew. Z uwagi na zachowanie czytelności podkładu mapowego względem bardzo blisko rosnących drzew lub krzewów różnego gatunku wskazywano kilka sztuk roślin pod jednym numerem inwentaryzacyjnym co zostało wykazane w tabelarycznym wykazie inwentaryzacji. Liczba numerów inwentaryzacyjnych wskazana na mapach wyniosła 838 sztuk.

Z uwagi na zły stan zdrowotny, zagrożenie dla ludzi i mienia oraz ze względu na ograniczone warunki dla rozwoju usunąć będzie należało 147 szt. drzew/krzewów.

Na 409 szt. Drzew i krzewów nie przewiduje się w chwili obecnej konieczności przeprowadzania prac pielęgnacyjnych i zabezpieczających.

Natomiast na pozostałych drzewach/krzewach przeprowadzić będzie trzeba niezbędne zabiegi pielęgnacyjne wraz z zabezpieczeniem koron przed wyłamaniem konarów. Szczegółowo prace te opisano w kolumnie „Zalecenia” wykazu tabelarycznego do inwentaryzacji i gospodarki drzewostanem.

Do wzmocnienia konstrukcji koron drzew dopuszcza się stosowanie specjalistycznych wiązań Cobra lub Boa.

Obszar zabytkowego szpitala poddanego inwentaryzacji ma charakter zamkniętego zespołu łączącego obiekty architektoniczne z warstwą zieleni z wieżą wodną w najwyższym punkcie południowej części zespołu. Teren łagodnie opada od strony południa w kierunku północnym.

Drzewostan zespołu należy określić jako siedliskowy należący głównie do gatunków rodzimych: lipa drobnolistna 134 szt., klon pospolity 117 szt., grab pospolity 54 szt., dąb szypułkowy 46 szt., robinia biała 75 szt., modrzew eurojapoński 39 szt. oraz niewielka ilość jesionów, cisów, jaśminowców oraz młodych drzew ozdobnych wprowadzonych w latach ubiegłych.

Układ drzewostanu wykazuje cechy kompozycji historycznej podyktowanej funkcji szpitalnej i podziałowi obiektu na tereny przynależne do oddziałów. Zieleń parkowa jest zróżnicowana gatunkowo oraz wielkościowo ze względu na wieloletnie dosadzanie drzew i krzewów w sposób nieuporządkowany i nienawiązujący do charakteru historycznego założenia.

Widoczne w wielu miejscach zagęszczenie drzew wysokich konkurujących o warunki świetlne skutkuje brakiem doświetlenia dolnych partii koron, które mają tendencję do zamierania, a korony są wygonione ku słońcu.

Gospodarka drzewostanem zakłada prześwietlenie drzewostanu i usunięcie zarówno drzew, martwych i zamierających, ale także drzew powodujących zagęszczenie jak i samosiewów. Pomimo prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, brak gospodarki drzewostanem spowodował stratę na jakości drzewostanu i ubytki w budowie oraz prawidłowego rozwoju koron drzew. Niezbędne po realizacji gospodarki drzewostanem jest wykonanie projektu odtworzenia zieleni w historycznym charakterze, który wskaże miejsca dla nowych roślin zarówno drzew jak i krzewów, które zróżnicują obszar gatunkowo oraz gabarytowo co poprawi strukturę zespołu i jego bioróżnorodność.